

บทวิจารณ์หนังสือ :

ทงสะหวาด ปะเล็ด. ลาวล้านช้างสมัย ฝรั่งเศสปกครอง.

เวียงจันทน์: สำนักพิมพ์และจำหน่ายปั้มแห่งรัฐ. 2012. 227 หน้า+18.

สุธิดา ตับเลิศ / Sutida Tonlerd

ทงสะหวาด ปะเล็ดได้ค้นคว้าและเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 2 คือ ลาวล้านช้างสมัยฝรั่งเศสปกครอง ซึ่งเป็นเนื้อหาต่อจากหนังสือเล่มแรก คือ ลาวล้านช้างก่อนฝรั่งเศสปกครอง จุดประสงค์ของการผลิตงานชิ้นนี้ คือ การปลูกจิตสำนึกรักชาติ และการเผยแพร่ประวัติศาสตร์จากมุมมองภายในสู่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่อาศัยในชุมชนโลก ผู้เรียบเรียงได้กล่าวถึงกลุ่มคนลาวโพ้นทะเลที่ชื่นชมผลงานชิ้นแรก ดังนั้น งานลำดับที่สองนี้ คือ การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ลาวจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) โดยแท้

งานเรียบเรียงและค้นคว้านี้ จัดอยู่ในกลุ่มประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบสังคมนิยม ซึ่งมีมนต์เสน่ห์ในการอธิบายประวัติศาสตร์ชุมชนผ่านประวัติศาสตร์โลกบนพื้นฐานประวัติศาสตร์แห่งความขัดแย้ง สิ่งที่โดดเด่น ได้แก่ ผู้เรียบเรียงใช้เอกสาร 10 ฉบับในการผลิตงาน 4 ฉบับเป็นภาษาฝรั่งเศส งานล้ำค่า 2 เรื่อง ได้แก่ J. Charles – Roux (1990), Paul Levy (1974), และหนังสือ Lao root ฉบับภาษาอังกฤษของคณะที่ 3 ที่สืบเชื้อสายมาจากคุณยายทวดลูกครึ่งนอร์เวย์-ลาว ให้ข้อมูลสมัยอาณานิคม หรือลาวภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส บทความภาษาฝรั่งเศสเรื่องสงครามโลกคืออะไร และองค์การสันติภาพสากล ครึ่งหนึ่งของเอกสารเป็นภาษาลาว ประกอบด้วยบทความ 3 เรื่องจากหนังสือพิมพ์ทางการ สปป. ลาว ที่ให้ข้อมูลในปี ค.ศ. 1975 2001 และ 2012 ทงสะหวาดนำเอกสารประวัติศาสตร์

แนวร่วมแห่งชาติเล่ม 1 ในการอธิบายลาวล้านช้างช่วงปี ค.ศ. 1945-1954 และใช้ลาวล้านช้างก่อนฝรั่งเศสปกครองในงานเรียบเรียงนี้ด้วย เอกสารทั้ง 10 ฉบับสะท้อนปัญหาการขาดแคลนประวัติศาสตร์นิพนธ์ลาวจากประเทศลาวก่อน ค.ศ. 1955 อันเนื่องมาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

ประเด็นที่ต้องการอธิบายเพิ่มเติม คือ คำว่าฝรั่งเศสในการรับรู้ของคนลาวฝั่งซ้าย (ประเทศลาว) หมายถึง เฉพาะชาวฝรั่งเศสเท่านั้น ไม่รวมอเมริกันหรืออังกฤษ ซึ่งแตกต่างจากคนไทยที่นิยมเรียกชาวตะวันตกแบบเหมารวมว่า ฝรั่งเศส

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บท บทแรกกล่าวถึงฝรั่งเศสเข้ายึดครองอินโดจีน (หน้า 1-12) บทที่ 2 อธิบายสภาพการณ์ทั่วไปของลาวก่อน ค.ศ. 1900 (หน้า 13-68) บทที่ 3 เป็นหัวใจของเรื่อง คือ ประเทศลาวสมัยเป็นรัฐอารักขาของฝรั่งเศส (หน้า 69-107) บทที่ 4 วิเคราะห์การแทรกแซงลาวของสหรัฐอเมริกา (หน้า 108-153) บทที่ 5 อธิบายจุดกำเนิดกองกำลังแนวร่วมแห่งชาติลาว เพื่อปลดแอกการปกครองจากสหรัฐอเมริกา (หน้า 154-206) และบทที่ 6 เรื่องการสร้าง สปป. ลาว (หน้า 207-227)

การจัดเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา ทงสหवादให้ความสำคัญกับบทบาทของสหรัฐอเมริกาในประเทศลาวช่วงปี ค.ศ. 1954-1975 เป็นลำดับแรกครอบคลุมเนื้อหาในบทที่ 4-5 รวม 97 หน้า เป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของหนังสือ บทที่ 2 มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 2 เนื้อหา 55 หน้า ในขณะที่ชื่อหนังสือมีความสำคัญเป็นลำดับที่ 3 ปรากฏเนื้อหา 38 หน้า ประวัติศาสตร์ร่วมสมัยเนื้อหาในบทสุดท้ายมีความสำคัญเป็นลำดับ 4 ปรากฏเนื้อหาเพียง 20 หน้า บทแรกให้ความสำคัญน้อยที่สุดเพียง 12 หน้า โครงสร้างของเนื้อเรื่องหรือการแบ่งบทได้รับอิทธิพลมาจากประวัติศาสตร์มาตรฐานของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พ.ป.ป.ลาว) อันที่จริง ทงสหवादสามารถเรียบเรียงชุดหนังสือได้ 3 เล่ม เล่ม 1 ลาวล้านช้างก่อนฝรั่งเศสปกครอง เล่มที่ 2 ลาวล้านช้างสมัยฝรั่งเศสปกครอง และด้วยการนำเนื้อหาบทที่ 4-6 ของลาวล้านช้างสมัยฝรั่งเศสปกครอง ให้เป็นหนังสือเล่มที่ 3 ชื่อ ลาวสมัยการต่อสู้เพื่อเอกราช สิ่งที่น่าสนใจของหนังสือเล่มนี้ คือ

หนึ่ง การให้ภพลาวในบริบทของอินโดจีน และความคาดหวังของรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสในการผลักดัน การวางโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในดินแดนอินโดจีน แต่อย่างไรก็ตาม ระบบอาณานิคมเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้คนอินโดจีนต้องเลือกเส้นทางการปลดปล่อยชาติตามอุดมการณ์มาร์กซ์-เลนินร่วมกัน

สอง การยอมรับปัญหาโครงสร้างพื้นฐานของลาว ด้านจำนวนพลเมืองที่มีน้อย ดินแดนที่ไม่มีทางออกทะเล พื้นที่อุดมไปด้วยเขตป่าเขา การคมนาคมขนส่งเป็นไปอย่างจำกัด เงื่อนไขภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ เพื่อเปิดเรื่องในบทที่ 2 ด้วยการสรุปว่า ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว เป็นปัจจัยที่ทำให้ฝรั่งเศสไม่มีผลกำลังในการพัฒนาลาวอย่างจริงจัง ไม่ใช่ฝรั่งเศสเป็นผู้ตั้งดวงผลประโยชน์จากลาวแต่เพียงประการเดียวเท่านั้น ความทุกข์ทรมานของคนลาวจากการรุกรานของต่างชาติ เป็นปัจจัยที่ทำให้ พ.ป.ลาว ได้เป็นแกนนำในการต่อสู้เพื่อเอกราช และสามารถสร้างชาติเป็นระยะเวลารวม 38 ปี (ค.ศ. 1975-2013) ในประเด็นเดียวกัน หัวหน้าสถาบันค้นคว้าประวัติศาสตร์แห่ง สปป. ลาว ได้เกริ่นนำความความหมายของล้านช้างสมัยสยามปกครองด้วยการอ้างถึงบันทึกของชาวฝรั่งเศส (ทงสหวาด ปะเลิด, 2012: ค-ง) ข้อคิดเห็นนี้ ชี้ให้เห็นการยกระดับแนวทางการนิพนธ์ประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง ในอดีตมุ่งการนำเสนอเรื่องราวที่สะเทือนใจ ด้วยการประณามศัตรูทางการเมืองโดยตรงไปตรงมา สถานการณ์หลังสงครามเย็นเป็นกลไกที่ทำให้สำนักค้นคว้าประวัติศาสตร์ สปป. ลาว ได้เรียนรู้และนำใช้เทคนิคการวิพากษ์วิจารณ์คู่กรณีด้วยการอาศัยแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถืออย่างแยบยล

สาม ความพยายามในการอธิบายบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในลาว ตั้งแต่สมัยอาณานิคม ฝรั่งเศสได้นำคนเวียดนามเข้าสู่พื้นที่กัมพูชาและลาว เนื่องจากประเทศทั้งสองมีผู้นำรุ่นใหม่ที่เกี่ยวข้องความรู้แบบตะวันตกอย่างจำกัด งานศึกษาที่ผ่านมาได้ประมาณว่า ฝรั่งเศสสร้างคนเวียดนามเป็นพลเมืองชั้นสองในสหพันธรัฐอินโดจีน คนกัมพูชาและคนลาวคือลูกน้องเวียดนามในดินแดนบ้านเกิด ทงสหวาดได้ชี้ว่า คนเวียดนามคือมิตรแท้ ทำงานในแคว้นลาวอย่างทุ่มเท ทั้งงานในระบบอาณานิคมและการเป็นครูสอนหนังสือให้กับเด็กลาว หนึ่งกลุ่มชาติพันธุ์

เวียดนามไม่ได้ทำงานในลาวเฉพาะอาชีพพิเศษ แต่ยังรวมถึงช่างฝีมือ และกรรมกรในเมืองแร่ต่างๆ ดังนั้น การปรากฏตัวของกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามใน สปป. ลาว จึงไม่ควรได้รับการวิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด

สี่ การยึดมั่นในอุดมการณ์สังคมนิยม ตามหลักการการจัดรูปแบบการดำเนินความสัมพันธ์กับชุมชนโลก สหรัฐอเมริกายังคงเป็นศัตรูทางการเมืองของ สปป. ลาว แต่ไม่มีการกล่าวถึงขบวนการต่อต้านอำนาจรัฐ สปป. ลาว ของนายพล วังเปา แต่พาดพิงถึงกองกำลังทหารรับจ้างลาวสูง (ทงสะหวาด ปะเสิด, 2012: 134)

ห้า การนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่าที่ได้ยินในหมู่มวลชนชาติพันธุ์ลาวโพ้นทะเล ณ สหรัฐอเมริกา ได้ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ได้แก่ ระหว่างสงคราม 30 ปี (ค.ศ. 1945-1975) สตรีลาวบางคนประกอบอาชีพโสเภณี เมื่อตั้งครรภ์และคลอดบุตรแล้ว ได้ขายทารกให้กับผู้อื่น (ทงสะหวาด ปะเสิด, 2012: 144) และ คำกล่าวของคนลาวใน สปป. ลาว คือ การแบ่งดินแดนลาวของสยามกับฝรั่งเศส ไม่มีการชักถามคนลาวก่อน

ข้อด้อยของหนังสือ **หนึ่ง** ระบบการอ้างอิงที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการระบุแหล่งที่มาของรูปภาพ แผนที่ และสถิติ (ทงสะหวาด ปะเสิด, 2012: 18-219) ตลอดทั้งเล่ม **สอง** ระบบการอ้างอิงในเนื้อหาไม่ปรากฏแหล่งข้อมูลในระบบบรรณานุกรม เช่น หน้า 88 อ้างอิงงานของ C. Colonna หน้า 88-89 J. A. Dauplay และหน้า 90-91 อ้างอิงงาน Paul le Boulanger ซึ่งเป็นความผิดพลาดแบบเดิมที่ปรากฏในลาวล้านช้างก่อนฝรั่งเศสปกครอง

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ทงสะหวาดได้รับการยกย่องจากหัวหน้าสถาบันค้นคว้าประวัติศาสตร์ ในฐานะแบบอย่างของผู้นำด้านวัฒนธรรม ชีวประวัติโดยย่อได้รับการได้รับการประดับยศ หนึ่งในนั้น คือ เหยี่ยวยุทธา 60 ปี แนวลาวสร้างชาติ ข้อมูล 2 ชิ้นนำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางการสร้างประเทศที่มีทิศทางมุ่งไปสู่ระบบสังคมนิยม ภายใต้อุดมการณ์สังคมนิยมที่มีแกนนำหลักคือพรรคมาร์กซ์-เลนิน ประกอบด้วย พรรค กองทัพ และองค์กรแนวร่วม ทงสะหวาดคือสมาชิกองค์กรแนวร่วม ผู้เป็นตัวเปิดในการเผยแผ่อุดมการณ์รักชาติที่ยึดมั่นต่ออุดมการณ์สังคมนิยม ภายใต้การนำของ พ.ป.ป.ลาว

บทสรุป ลาวล้านช้างสมัยฝรั่งเศสครองเป็นตัวอย่างของบททดลอง การหล่อหลอมคนลาวให้เป็นหนึ่งเดียว ภายใต้อุดมการณ์รักชาติ บนหลักการ สังคมนิยม ด้วยการนำประวัติศาสตร์มารับใช้การเมือง ซึ่งไม่แตกต่างจากชุมชนโลก แห่งอื่นๆ ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เหมือนและแตกต่างจาก สปป. ลาว การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีอาจหยุดยั้ง ประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบ สังคมนิยมลงไปได้ ทงสหवादได้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนอาเซียนทุกแห่งมีอิสรภาพ ในการแสดงทรรศนะทางประวัติศาสตร์ในแบบฉบับของตนเอง งานประวัติศาสตร์ ไม่มีผิดหรือถูก มุมมองประวัติศาสตร์นั้น ประวัติศาสตร์ไม่เคยซ้ำรอย เช่นเดียวกับ ชุมชนอาเซียนที่ต่างเพียรพยายามในการเรียนรู้และยอมรับในความแตกต่างของ เพื่อนบ้าน โดยเฉพาะระเบียบวิธี การผลิตประวัติศาสตร์นิพนธ์ ที่สะท้อนให้เห็น อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของผู้ผลิต ซึ่งกำลังแผ่ร่อชุมชน อาเซียนในการผลิตประวัติศาสตร์ภูมิภาคร่วมกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ทงสหवाद ปะเสิด. (2012). ลาวล้านช้างสมัยฝรั่งเศสครอง. เวียงจันทน์: สำนักพิมพ์และจำหน่ายปั้มแห่งรัฐ.

